

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์การก่อตัวและบทบาทของชมรมธุรกิจการค้าระหว่างประเทศว่ามีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล หรือไม่อย่างไรนั้น พบว่า การรวมกลุ่มผลประโยชน์ในประเทศไทยส่วนหนึ่งยังไม่เป็นไปตามหลักการของการมีกลุ่มผลประโยชน์ ในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย เนื่องจากประชาชนหรือกลุ่มผลประโยชน์ยังขาดความเข้าใจในการแสดงบทบาทตามวิถีทางของประชาธิปไตยในการเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง ยังขาดวิสัยทัศน์ในการรับผิดชอบต่อสังคม ไม่เข้าใจในขอบเขตของการแสดงบทบาทในการเรียกร้องผลประโยชน์ และผลกระทบที่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ดีจากการศึกษายังพบว่า กลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยยังอ่อนแอ ขาดศักยภาพในการแสดงบทบาทให้เกิดประสิทธิผล ทำให้ความสามารถในการต่อรองและการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะชมรมธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ หรือ ชคท. ผลการพิสูจน์สมมติฐานในการศึกษาคั้งนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ บทบาทของชมรมธุรกิจการค้าระหว่างประเทศมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลในระดับต่ำหรือน้อย ดังนี้

พิสูจน์สมมติฐาน

จากสมมติฐานในการศึกษาที่กำหนดไว้ และจากการวิเคราะห์บทบาทของชมรมธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ สามารถสรุปข้อพิสูจน์สมมติฐานได้ดังนี้คือ

1. ชมรมธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ ได้แสดงบทบาทในฐานะกลุ่มผลประโยชน์ในการคุ้มครองแสวงหา ต่อรองและประสานผลประโยชน์ เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิก ได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็นตามหลักการกลุ่มผลประโยชน์ในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย อันเนื่องมาจากความอ่อนแอ และขาดศักยภาพของชมรม ผลการแสดงผลการที่ชัดเจน

เป็นการรวมกลุ่มเรียกร้อง คัดค้านนโยบายของรัฐในการนำระบบควบคุมตัวแทนออกของมาใช้ มีเพียงครั้งนั้นครั้งเดียว ก่อนที่จะรวมกลุ่มจัดตั้ง ชคท. แต่ในเวลาต่อมามาตรการต่าง ๆ ในการเรียกร้อง ต่อรองและปรึกษาหารือ ซึ่งปรากฏตามหนังสือ ชคท. ที่มีถึงสถาบันทางการเมือง คือ กรมศุลกากรนั้น ไม่ได้รับการตอบสนองในเวลาอันควร ปรากฏตามหนังสือตอบที่ล่าช้า แสดงให้เห็นถึงพลังการต่อรองและอิทธิพลที่จะผลักดันข้อเรียกร้องของ ชคท. เพื่อตอบสนองสมาชิกอยู่ในระดับต่ำ

อีกประการหนึ่ง การเบี่ยงเบนบทบาทของ ชคท. ในการดูแลสมาชิกเพื่อผลประโยชน์ตนเองแต่ฝ่ายเดียว โดยไม่รับผิดชอบต่อสังคม ไม่เป็นไปตาม function ของกลุ่มผลประโยชน์เพื่อประโยชน์ของสาธารณะ ในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย แม้วัตถุประสงค์โดยแท้จริงของ ชคท. เองจะมีความตั้งใจดี ที่จะร่วมมือในการพัฒนาประเทศ รับผิดชอบต่อสังคมเศรษฐกิจบ้านเมืองเช่นองค์กรอื่น ๆ แต่ขาดการพัฒนาแนวทางในการแสดงบทบาทตาม function ที่ควรจะเป็น

2. ความสามารถของชมรมธุรกิจการค้าระหว่างประเทศในการต่อรองกับรัฐบาล ขึ้นอยู่กับ การจัดองค์การ การมีผู้นำที่เข้มแข็ง ศักยภาพของกลุ่ม และความชำนาญงานเฉพาะด้าน ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นตัวกำหนดระดับความมีอิทธิพล ปรากฏชัดเจนจากการวิเคราะห์ผลการศึกษาในบทที่ 4 ดังนี้

2.1 การจัดองค์การ โครงสร้างและการบริหารงานเป็นแบบหลวม ๆ การแบ่งแยกหน้าที่ไม่ชัดเจน เป้าหมายจึงเลื่อนลอย ไม่มีการวางแผนงาน ทำให้รัฐมองไม่เห็นความสำคัญขององค์กร มองไม่เห็นลักษณะของความเป็นองค์กรที่เด่นชัด การบริหารงานยังเป็นไปในวงแคบ ดำเนินถึงผลประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าผลประโยชน์ของสาธารณะ

2.2 กรณีผู้นำที่เข้มแข็ง ผู้นำที่เสียสละ บริหารงานทุกอย่างเสียเอง เป็นพฤติกรรมที่ผิดภาวะความเป็นผู้นำ ผู้นำควรดูแลในเรื่องนโยบายการวางแผนและสามารถกำหนดให้บุคคลอื่น ๆ ดำเนินการตามนโยบายและแผนที่กำหนด ส่วนตนเองคอยดูแล กำกับ และติดตามประเมินผล มีใจทำทุกอย่างเสียเอง เช่น ผู้นำ ชคท. ที่เป็นอยู่

2.3 ศักยภาพของ ชคท. เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคง กิจกรรม

การบริการสมาชิกไม่ต่อเนื่อง ไม่มีการวางแผนการใช้สิทธิ์พลหรือสร้างพลังต่อรอง การเชื่อมโยงกับองค์กรอื่น ความสัมพันธ์ของสมาชิก ชคท. ความสัมพันธ์ของกรรมการบริหารกับสมาชิก ความสัมพันธ์ระหว่างกรรมการบริหารด้วยกัน ที่อยู่ในระดับต่ำ มีผลให้ ชคท. เป็นสถาบันที่ไม่มั่นคง เหนียวแน่น พลังการต่อรองหรือการใช้สิทธิ์พลจึงอ่อนแอ

2.4 ความชำนาญเฉพาะด้าน การรวมกลุ่มของ ชคท. ที่ไม่มั่นคง การควบคุม

ดูแลพัฒนาคุณภาพของสมาชิกก็ด้อยไปด้วย แม้จะเป็นที่ยอมรับของสถาบันทางราชการและเอกชน หากวิเคราะห์ให้ดีจากการได้รับอภิสิทธิ์โดยไม่ได้ตั้งใจในการปฏิบัติงาน นั้นน่าจะแสดงการยอมรับความเป็นผู้บริหาร ชคท. เสียมากกว่า

ดังนั้น ความสามารถในการต่อรองกับรัฐบาลจึงไม่มี หรือมีในระดับต่ำ แสดงให้เห็นว่า ชคท. มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลน้อย ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาเปรียบเทียบระบบตัวแทนออกของพร้อมการศึกษากฎหมายของประเทศต่าง ๆ ที่มีระบบการควบคุมและไม่มีระบบการควบคุม ซึ่งจะพบว่ามีผลดีต่อระบบการจัดเก็บภาษีอากร และร่วมพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ผู้เขียนเห็นว่า ประเทศไทยควรจะมีการจัดระบบควบคุมกิจการตัวแทนออกของและอาชีพตัวแทนออกของ แม้จะมีโครงการนำเอาระบบ EDI และการใช้คอมพิวเตอร์ on-line ในการบริหารงานศุลกากรแล้วก็ตาม โดยมีเหตุผลสนับสนุนในการศึกษา ดังนี้

1.1 เพื่อพัฒนาคุณภาพของตัวแทนออกของให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ เพราะในระบบควบคุม ตัวแทนออกของจะต้องพัฒนาตนเองให้สามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ข้อบังคับที่กำหนดไว้

1.2 เพื่อสร้างกฎเกณฑ์ ข้อบังคับในเชิงป้องกันปัญหาการรั่วไหลของภาษีอากร ผลักดันให้ตัวแทนออกของ เข้ามามีบทบาทโดยมีมาตรการควบคุมที่รัดกุม

1.3 ศึกษาจากกรณีของต่างประเทศ การที่ตัวแทนออกของมีคุณภาพโดยอาศัยระบบการควบคุม ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในการออกของทางศุลกากร เป็นไปโดยราบรื่น และรวดเร็ว และการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนออกของได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากทุกฝ่าย

1.4 ในต่างประเทศ ตัวแทนออกของมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ รวมทั้งระบบข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งประเทศไทยก็ได้เริ่มต้นโครงการนำระบบ EDI และการใช้คอมพิวเตอร์ on-line มาใช้บ้างแล้ว ในขณะนี้ ซึ่งจะเต็มรูปแบบทั้งโครงการ ประมาณปี 2541 จึงควรจะหามาตรการ ไม่เพียงแต่ควบคุมพฤติกรรมของตัวแทนออกของเท่านั้น แต่ยังจะต้องสนับสนุนส่งเสริมให้ตัวแทนออกของพัฒนาคุณภาพ และบทบาทของตนให้มีส่วนร่วมรับภาระกิจเช่นนั้น ได้

2. ควรสนับสนุนและพัฒนากลุ่มซิปบิ่งให้มีความเป็นเอกภาพ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยรวมสององค์กรคือ สมาคมซิปบิ่งแห่งประเทศไทย และชมรมธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ หรือหากจะมีกลุ่มซิปบิ่ง อย่างไม่เป็นทางการกลุ่มอื่นก็ควรรวมตัวเข้าด้วยกัน จัดตั้งเป็นสภาซิปบิ่ง หรือสมาคมตัวแทนออกของ (ซิปบิ่ง)* เหมือนสมาคมอาชีพอิสระอื่น ๆ เช่น สมาคมนายความ สมาคมนักบัญชี เป็นต้น โดยทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลกำกับพฤติกรรมกันเอง ให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานออกของ เปิดสอนหลักสูตรการออกของเพื่อพัฒนาบุคลากรซิปบิ่ง จัดระบบการออกของให้ เป็นไปโดยสะดวกรวดเร็ว พัฒนาระบบการออกของให้สามารถปฏิบัติภารกิจตนเองได้อย่างถูกต้อง จนเป็นที่ยอมรับของทางราชการ องค์กรธุรกิจ และบุคคลทั่วไป โดยไม่จำเป็นต้องให้ระบบราชการมาคอยกำกับการปฏิบัติการ หรือการบังคับใช้กฎหมาย

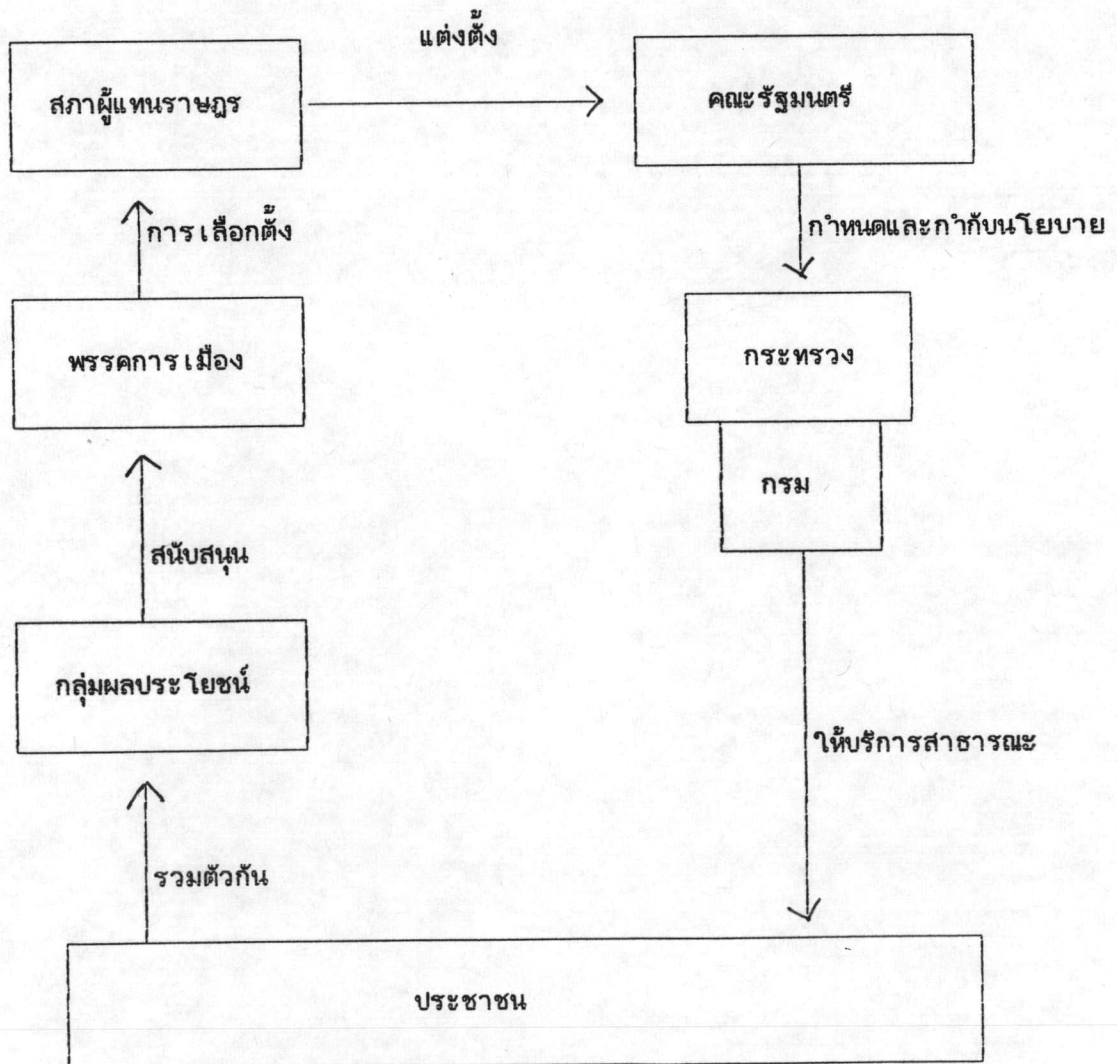
การรวมกันอย่างเหนียวแน่นและเข้มแข็ง จะทำให้องค์กรมีพลังในการต่อรอง หรือยื่นข้อเรียกร้องความต้องการอันเกี่ยวข้องด้วยการพัฒนาระบบออกของ การปรับปรุงระบบราชการ การปรับปรุงระบบเอกสาร หรืออื่นใด อันจะเป็นประโยชน์ด้านการค้าระหว่างประเทศ เข้าสู่สถาบันทางการเมือง เพื่อให้กำหนดนโยบายรัฐบาลให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานได้ เพราะผลประโยชน์เหล่านี้ไม่ได้ตกแก่สมาชิกของสภาหรือสมาคมเท่านั้น แต่เป็นประโยชน์แก่การผลิต การนำเข้า-ส่งออกการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลดีต่อประชาชนทั่วไปในที่สุด และควรสร้าง

* จะใช้ชื่อหนึ่งหรือชื่อใดไม่สำคัญ

ความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกับองค์กรอื่น หรือพรรคการเมือง เพื่อให้เป็นฝ่ายสนับสนุน ผลักดันให้ด้วย อันเป็นไปตามวิถีทางตามหลักการกำหนดนโยบายสาธารณะ ในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 5.1

แผนภูมิที่ 5.1

กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ ของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย

3. ปรับปรุงระบบราชการทั่วไปและ/หรือระบบงานของกรมศุลกากร โดยเปลี่ยนบทบาทจากการกำกับกับการปฏิบัติการหรือการบังคับใช้กฎหมายโดยตรง ลดบทบาทจากการตรวจสอบและควบคุม ให้สภาพหรือสมาคมตัวแทนออกของรับภาระไป โดยกรมศุลกากรจะมีบทบาทเพียงการคอยดูแลช่วยเหลือ บริการ และกำกับมาตรฐานให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้เท่านั้น ซึ่งขณะนี้กรมศุลกากรได้เริ่มกำหนดนโยบายในการจัดระบบงานศุลกากรใหม่มาหลายปีแล้ว นโยบายในการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการงานศุลกากร นั่นคือ โครงการ EDI ด้านการค้าระหว่างประเทศและการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการบริหารงานศุลกากร* หากมีการนำมาใช้เต็มระบบและงานเดินตามระบบแล้ว บทบาทของกรมศุลกากรจะเปลี่ยนไปเป็นผู้ support ให้บริการ และกำกับมาตรฐานเท่านั้น

ดังนั้นสิ่งที่ควรดำเนินการต่อไปในขณะนี้คือ เร่งดำเนินการตามเป้าหมายของโครงการ และระยะเวลาที่กำหนดไว้ให้แล้วเสร็จเต็มระบบภายในปี 2541**

4. การกำหนดนโยบายของรัฐบาลในระบบงานของศุลกากร ควรกำหนดให้เป็นระบบที่เข้าใจง่าย เอกสารไม่ซับซ้อน มีขั้นตอนการปฏิบัติงานน้อยที่สุด เพื่อให้การออกของเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว เพราะในยุคโลกาภิวัตน์ ภาวะการแข่งขันกันในระบบการค้าเสรีนั้น ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ความสะดวก รวดเร็ว การเป็นผู้นำก่อนใคร เป็นจุดที่ได้เปรียบทางการค้า การปรับเปลี่ยนระบบงานศุลกากร โดยการนำเอาโครงการ EDI และคอมพิวเตอร์ online มาใช้นั้น จำเป็นจะต้องมีการกำกับ ประเมินผลการปฏิบัติเป็นระยะ ๆ ไป ระบบนี้ยังเป็นระบบใหม่สำหรับประเทศไทย ในขณะที่หลาย ๆ ประเทศได้มีการนำระบบนี้มาใช้แล้ว และไม่เฉพาะแต่ในงานศุลกากรเท่านั้น

*ดูรายละเอียดในบทที่ 4

**รายละเอียดดูในภาคผนวก ณ.

5. โครงการและระบบงานแม้จะดีเลิศอย่างไร หากขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพในการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้าคงเกิดขึ้นได้ยาก กรมศุลกากรควรพัฒนาบุคลากรขึ้นมารองรับการปฏิบัติงาน ให้ทันต่อระบบเพื่อให้เอื้อต่อผู้นำเข้า-ส่งออก และตัวแทนออกของ และ/หรือ กิจการงานอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย

6. อย่างไรก็ดีการพัฒนาองค์กรอื่นที่แวดล้อมเกี่ยวเนื่องด้วยกับระบบศุลกากร ระบบการออกของ องค์กรที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยการค้าระหว่างประเทศ การนำเข้า-ส่งออก การผลิต เช่น กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการต่างประเทศ ธนาคาร ผู้รับจัดการขนส่ง การทำเรือแห่งประเทศไทย การทำอากาศยานแห่งประเทศไทย ตัวแทนเรือ สภาอุตสาหกรรม สมาคมธุรกิจต่าง ๆ แม้แต่ผู้ประกอบการเอง ก็จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาควบคู่ไปพร้อม ๆ กัน อีกทั้งการพัฒนาบุคลากรในองค์กรเหล่านั้น เพื่อให้สามารถก้าวไปพร้อม ๆ กัน ทำให้สามารถรองรับความเจริญก้าวหน้าในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่กำลังเข้าสู่ระบบสารสนเทศ ซึ่งจะเป็นการประสานประโยชน์ในการพัฒนา เศรษฐกิจของชาติให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ให้สำเร็จสมตามเป้าหมายของนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศของเราได้

สรุป

การศึกษาในครั้งนี้จึงน่าจะเป็นตัวอย่างหนึ่งในการศึกษากลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ ต่อไป และอาจจะ เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาวิธีการศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกว่าการศึกษาในครั้งนี้